

is ook kennisgewings geskryf en uitgestuur. Hierdie kennisgewings dra geen volgnommers nie.

'n Voorbeeld daarvan is die volgende, gedateer 2 November 1899 en onderteken deur Luit. J. C. Goldman in opdrag van Kommandant Lombard:

„Luitt. van Rijsse, De heer A. J. Franken Lid Holl. Vrijw. Corps Afd. Cavallerie, wensch in Uwe Sectie te worden opgenomen voor politiedienst als anderszins.”

— J. Ploeger.

DIE KRONIEKE VAN WALLMANNSTHAL

V.

T. S. VAN ROOYEN

In Desember 1878 het Eerw. Knothe Wallmannsthal verlaat. Toe hy uiteindelik na meer as agt jaar van moeilike en dikwels kommervolle arbeid Wallmannsthal en die gemeente aldaar vaarwel toeroep, kon hy minstens dié bevrediging smaak naamlik dat die sendingstasie stewig gevestig is en dat sy opvolgers verder kon uitbou op die fundamente wat deur hom gelê is. Wallmannsthal sou vir die volgende sewentig jaar 'n uitstralingspunt van Blanke sendingaktiwiteit in die omgewing van Pretoria word.

Hieronder volg uittreksels uit die beroemde Dr. Wangemann, direkteur van die Berlynse Sendinggenootskap, se werkie „Ein Zweites Reisejahr in Suedafrika” (1884).

„Maandag, 10 November (1884). Na ongeveer 'n uur se reis het ons die Magaliesberge deurgegaan by Derdepoort. Die paaie en driewe was as gevolg van die swaar reëns byna onbegaanbaar. Ons perde het gou tekens van uitgeputheid begin toon. Desnieteenstaande het ons na 'n reis wat drie uur geduur het, die laaste vier myl afgelê en is vriendelik te Wallmannsthal deur die susters Kuehl ontvang.

Die woonhuis en kerk is op 'n heuwel gebou en troon hoog uit bo die Moretelerivier (Pienaarsrivier) wat daaronder verby vloei. Die hoë ligging van die kerk en huis wat deur eerw. Knothe gebou is, maak dit besonder gesond om daar te woon.

Skaars is ons in die verte herken, of 'n geweeskoot het die teken gegee. By die huis aangekom, het ons eers verversings geniet waarna ons na die skool toe is waar 'n skaar van kinders ons ingewag het. Sommige van hierdie kinders was netjies geklee terwyl ander alleenlik

'n hemp aangehad het. Die skoolkinders, begelei deur hul onderwyser Moses, het my eers 'n Engelse lied van verwelkoming toegesing. Daarna het hulle die lied „Vir my is daar Genade”, aangehef. Die pragtige stemme het my beïndruk.

Daarna het die volwassenes, wat in gelid aangemarsjeer gekom het, met hul gewere oor die skouer, al marsjerende gesing: „*Loof die Here, die magtige Koning van die Aarde*”. Toe almal by die kerk aangekom het, het ek en die skare die mooi ruim kerk binnegegaan. 'n Dankdiens vir my veilige aankoms is gehou. Ongelukkig het die gemeente alleen Sotho verstaan terwyl ek alleen Duits kon praat. Broeder Kuehl het hom egter flink van sy tolkwerk gekwyd.

Dinsdag, 11 November. Het voor sonsopkoms opgestaan en 'n skets van die sendingstasie gemaak. Om negeuur het ek skoolinspeksie gedoen. Ook hier word alleenlik Sotho gepraat. Weereens moes alles wat ek gesê het, getolk word. Die kinders ten spyte van die ongemaklike bankies waarop hulle moes sit, was baie opmerkzaam en leergierig. Die onderrig van die Bybelgeskiedenis en aardrykskunde was bevredigend. Hul lees- en skryfwerk was minder bevredigend. Dit is vergeefbaar aangesien die meeste kinders nie eers die eenvoudigste skryfboekies kon bekostig nie.

Die ou Ndebele hoofman, Selape, wat reeds gister kom groet het, het vandag weer in die kerk verskyn. Hy en sy volgelinge woon op 'n heuwel teenoor die sendingstasie. Hulle sien elke dag die kerk, maar besoek die kerk egter nooit nie. Toe ek hom daarop attent maak, het hy geantwoord met 'n vername klein ,hoofmanslaggie': „My hart is soos 'n klip. Vir my is hierdie dinge nie.’ Aangesien bygeloof en slegte gewoontes nog hoogty vier onder hierdie kragtige dog rou Ndebele, hulle hul hutbelastings byna nie betaal nie, en hulle vir die afgelope tien jaar nie alleen Gods Woord verag het nie, maar ook ander Sotho wat meer toeganklik was vir Gods Woord, afgeskrik het, het ek Broeder Kuehl opdrag gegee om Selape en al diegene van sy volgelinge wat nie kerktoe gaan nie, van die stasie af te verban.

Die kerkdiens is daardie dag deur my gelei. Br. Keuhl het weer as tolk opgetree. My preek was na aanleiding van Johannes 3 verse dertien tot agtien. Weereens is ek aangegryp deur die pragtige sang van die gemeente.

Dié middag het Br. Nauhaus na Pretoria vertrek. Daarvandaan sou hy na Bothsabelo afreis. Ek en Knothe sou direk vanaf die stasie na die Noorde reis. Teen die aand het ons ons perde opgesaal en vir tien minute in 'n noordelike rigting gery. Op pad het ons 'n bejaarde inwoner van die stasie teë gekom van wie ek 'n groot skets gemaak het. Dié aand het ons tot half-elf oor vertroulike sake gesels. Die arme Br. Kuehl se een oog is heeltemal verblind terwyl die ander oog ook aangetas is. Hierdie lyding aanvaar hy met absolute Godsvrugtige onderworpenheid.

Woensdag, 12 November. In die vroeë oggend het ek vir die laaste keer op die koel veranda gestaan. Die huis is op 'n klipperige randjie gebou. Vier-honderd treë verder vloei die Moretele (Pienaarsrivier) rustig verby. Die kliprandjie is oortrek met doringbome wat 'n skoonheid eie aan hulself besit. Die hoë soetdoring met hul plat kruine, die sewentigvoet hoë rubberbome, die veertigvoet hoë treurwilgers en die bloeiende granaat- en Oleanderbome op die voorgrond het 'n onvernietigbare indruk op my gemaak. Vêr teen die agtergrond langs die randjie van 'n heuwel, het die hutte van Selape se volgelingen dynserig vertoon.

Net voor ons vertrek het, het die inwoners van die sendingstasie hul aangemeld om te kom groet en my hand te druk. Broeder Kuehl het ons tot by die buitestasie 'Lewekraal' (Neuhalle) wat deur Merensky aangelê is, vergesel. As gevolg van die swaar reën was die pad moeilik en toe ons by die krale van Jan (Johannes) Kekana te 'Lewekraal' aankom, was ons perde uiters vermoeid. Aangesien Jan Kekana se stat aan die anderkant van die spruit geleë was, het ek hom laat weet om deur te kom aangesien my osse nie by magte was om die swaarbelaaide wa deur te trek nie. Hy het egter laat weet dat hy sy volgelingen bymekaar sou roep maar hy sou nie toelaat dat hulle deur die spruit na my toe kom nie. Hy meen dat ek hom verag aangesien ek die ander stasies besoek het en nou weier ek om na hom te kom. Hy beweer dat my optrede ongeoorloof is aangesien die Wesliaanse sendelinge en ook die Superintendent gereeld al die buitestasies besoek. Ek het hom egter weer laat weet om te kom, maar hy het geweier. Waarskynlik was hy weer dronk. Ek het toe maar van sy volgelingen wat aan die duskant van die spruit gewoon het, bymekaar gemaak en 'n Gesang laat sing. Na die gebed het ek opdrag gegee om in te span.

Ons pad het deur 'n doringbos gegaan waarvan die bodem oortrek is met pragtige gras en varings. Ongelukkig word die gras jaarliks afgebrand met die gevolg dat baie van die bome beskadig is. Sommige van die boomstamme was tot vyf-en-twintig voet hoog.

Woensdag, 25 Maart. Die terugreis vanaf Noord-Transvaal.

Ons wou graag vandag nog Pretoria bereik en het gevolglik 5 vm. alreeds met die reis begin. Eenuur het ons by Wallmannsthal aangekom. Op pad het die berouvolle Jan Kekana my by die spruit ingewag. Dit het nou geblyk dat hy kort nadat ek vertrek het, besef het dat sy optrede teenoor my verkeerd was en het ook reeds Br. Kuehl om vergifnis gesmeek. Sy houding was nou baie deemoedig. Hy beweer dat hy innig spyt is dat hy my by die vorige geleentheid nie kon sien nie. Ek het ook my spyt daarvoor uitgespreek. Ek het hom verder meegedeel dat ek nou egter verheug voel oor die feit dat hy my tog ontmoet het en dat ek hom sy vorige houding vergeef het. Toe ek boonop nog aan hom as bewys van my toegeneentheid en vergewensgesindheid, 'n foto van my oorhandig het, het hy baie gelukkig gevoel."

(Slot).